

KÖZGAZDASÁGTAN II.

Készült a TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0041 pályázati projekt keretében
Tartalomfejlesztés az ELTE TáTK Közgazdaságtudományi Tanszékén,
az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszék,
az MTA Közgazdaságtudományi Intézet
és a Balassi Kiadó
közreműködésével.

Készítette: Lovics Gábor

Szakmai felelős: Lovics Gábor

2010. június

KÖZGAZDASÁGTAN II.

3. hét

Munkanélküliség

Tk.: 5. fejezet

Lovics Gábor

Vázlat

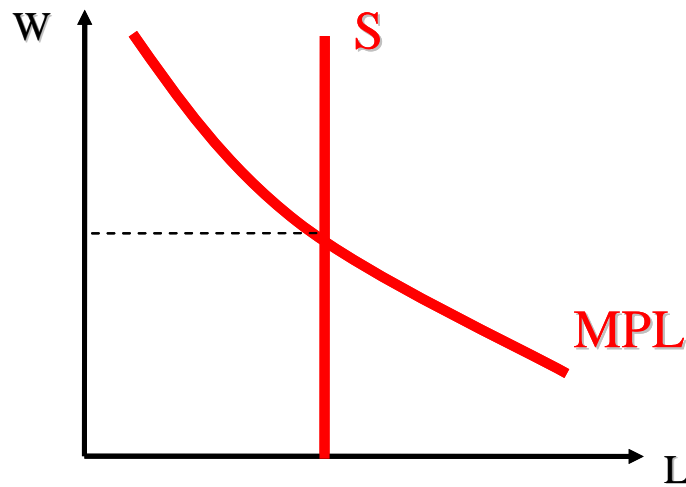
- Mit tudunk eddig?
- Mik a megfigyelések?
- A munkanélküliség természetes rátája.
- A természetes rátától való eltérés.

Mit tanultunk eddig?

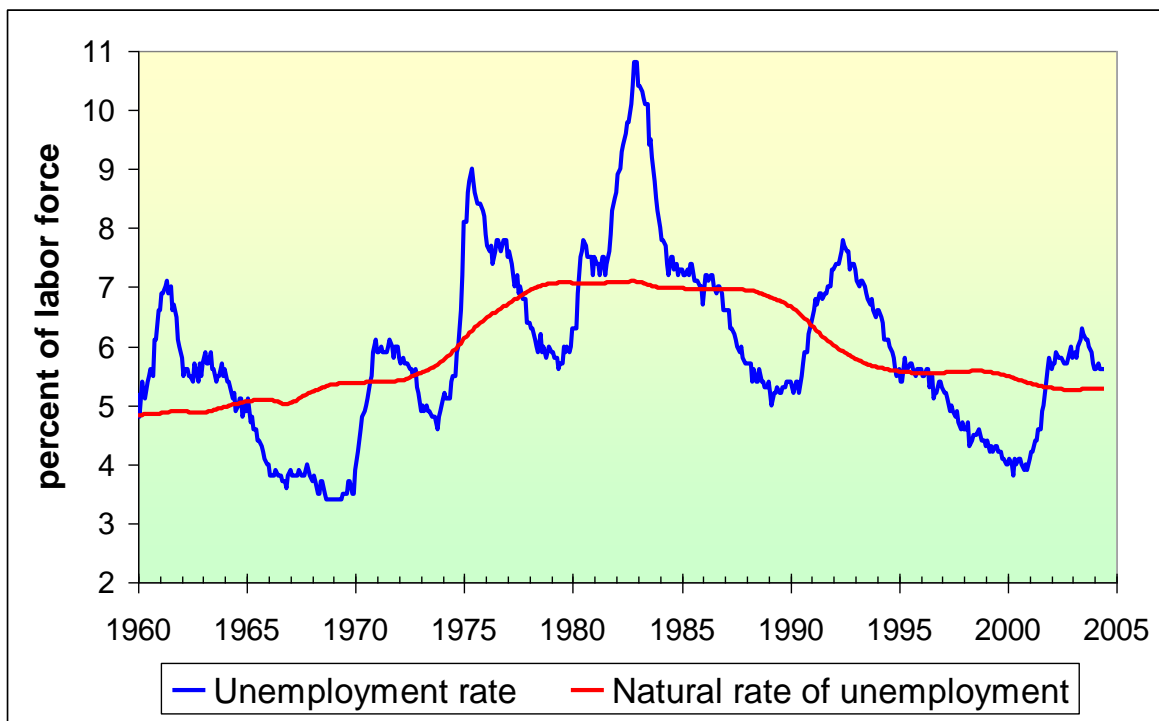
- Munkanélküli az, aki szeretne dolgozni, de nem talál munkát. Máshogyan fogalmazva vannak, akik dolgoznának adott bérszínvonal mellett, de nincs lehetőségük.
- A munkanélküliség állandóan jelen van a modern piacgazdaságban.

Mit raktunk a modellbe?

A munkapiac egy egyszerű piac, amely előbb utóbb egyensúlyba kerül.

Munkanélküliségi ráta

Két kérdés?

Miért és hogyan alakul ki a munkanélküliség természetes rátája?

Miért és mennyire tér el a gazdaság a munkanélküliség természetes rátájától?

A munkanélküliség természetes rátája

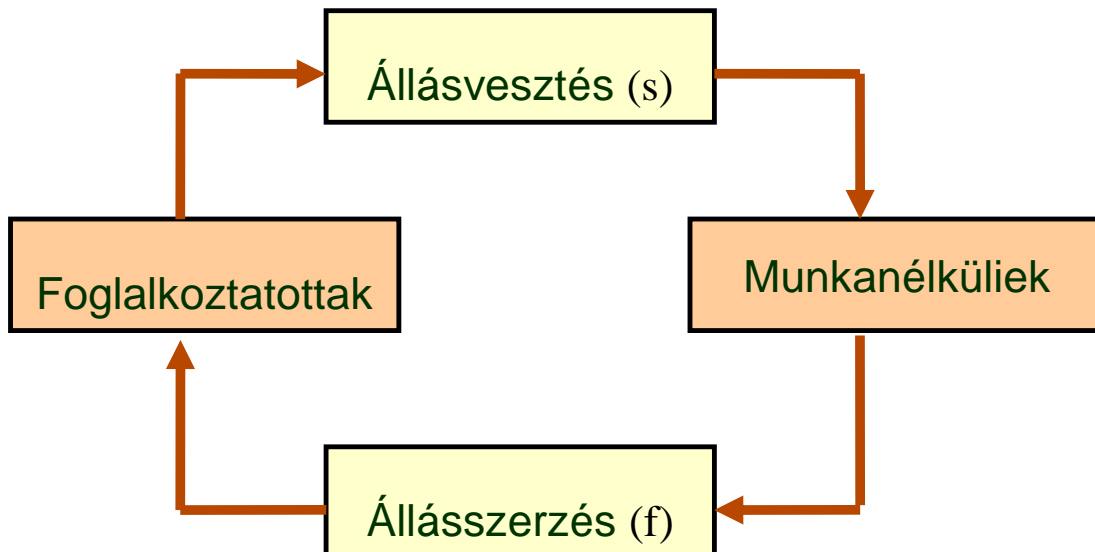
$$L = E + U$$

Munkaerő-állomány = Foglalkoztatottak + Munkanélküliek

A munkát keresők f százaléka talál munkát.

A munkaviszonnal rendelkezők s százaléka elveszti munkáját.

Állásszerzés és állásvesztés

Munkanélküliségi ráta

- A munkanélküliség ráta: U/L .
- Milyen munkanélküliségi ráta alakul ki hosszú távon?
- Az egyensúly feltétele:

$$fU = sE$$

A munkát elvesztők és munkát találok száma megegyezik.

$$fU = sE$$

$$fU = s(L - U)$$

$$fU = sL - sU$$

$$(f + s)U = sL$$

$$U/L = s/(f + s)$$

A munkanélküliség okai 1.

Álláskeresés és a frikciós munkanélküliség

- A munkaerő inhomogén termék, különböző emberek különböző képességek, különböző igények.
- A különböző munkaszerezési lehetőségekről csak korlátozottan állnak rendelkezésre információink.
- A munkahelyek és munkát kereső térben helyezkednek el.

A munkát ajánlók és a munkát keresők egymásra találása időbe telik. Ezt a jelenséget nevezzük **frikciós munkanélküliségnek**.

Megszüntethető-e a frikciós munkanélküliség?

Nem! A termelés folyamatosan **szektorális átalakulásokon** megy át, ezért frikciós munkanélküliség mindig is lesz.

A frikciós munkanélküliség és a gazdaságpolitika

A frikciós munkanélküliség **csökkentésére** irányuló lépések:

- Munkaügyi központok, információszolgáltatása
- Képzés, átképzések

A frikciós munkanélküliség **növekedését** eredményező lépések:

- Munkanélküli segély

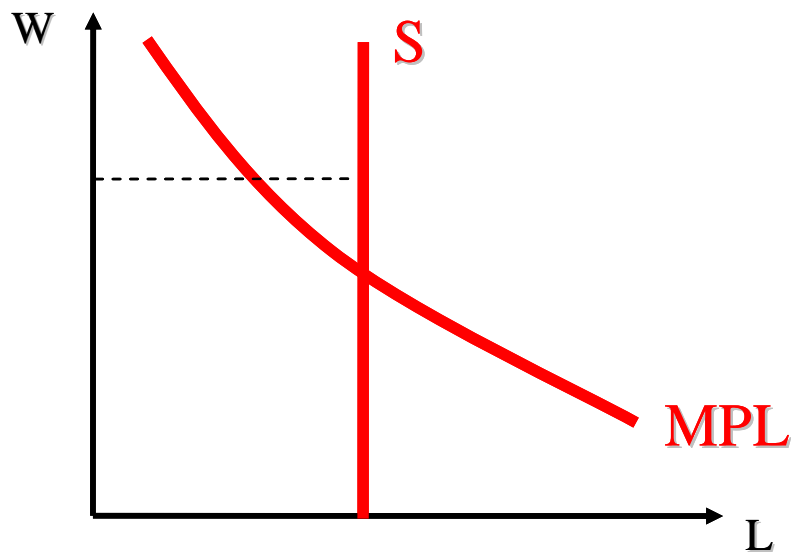
Egyértelműen rossz-e a segélynek a frikciós munkanélküliségre gyakorolt hatása?

Nem!

- A hosszabb keresgélés optimális döntéseket eredményezhet.
- Megkönnyíti az embereknek a váltást.

A munkanélküliség okai 2.

A reálbérek rugalmatlansága

A várakozásos munkanélküliség

Ha a reálbérek rugalmatlanok, akkor a munkavállalók egy része nem azért nem áll munkába, mert jobb ajánlatra vár, hanem azért, mert nincs számára munka. Ezért ezt a jelenséget **várakozásos munkanélküliségnek nevezzük**. Az munkakeresők új munkahelyek felszabadulására várnak.

Kérdés? Ha túlkínálat van a piacon, akkor miért nem csökken az ár?

A minimálbér

- A minimálbér jogilag rögzített minimumot határoz meg a bérekre. Ezzel a kormányzat rugalmatlanságot okoz.
- A minimálbér a legtöbb embert nem érinti a szakképzetlen munkaerő esetén a béreket az egyensúlyi szint fölé tolja.
- A legnagyobb hatása a tizenéves munkavállalókra van. (Gyakori javaslat a fiatalokat kivonni a minimálbér hatálya alól.)
- Szegények támogatására jobb módszer lehet az adójóváírás.
- Egyes tanulmányok megkérdőjelezik a minimálbér munkaerőpiacra gyakorolt hatását.

A szakszervezetek

A szakszervezetek mindig a munkával rendelkezők érdekeit képviselik, és monopolhelyzetben lehetnek.

A szakszervezetbe tömörült munkavállalók bérei nem a piac, hanem szakszervezeti vezetők és a cégvezetők alkudozásainak eredménye.

A szakszervezeti alkuknak hatása van olyan cégekre is, ahol nincsenek szakszervezetek.

A hatékony bérek

A munka inhomogén termék.

A **hatékony** munkaerő megszerzésének (megtartásának) érdekében a cégek maguktól is hajlandóak lehetnek az egyensúlyi árnál magasabb béreket kínálni.

Pozitív kapcsolat állhat fenn a termelékenység a bér között:

- Magasabb bér, jobb táplálkozás.
- Magasabb bér, nincs **kontraszelekció**.
- Magasabb bér, kevesebb munkahelyváltó.
- Magasabb bér, nagyobb ösztönzés.

A munkanélküliség szerkezete

A munkanélküliség hossza

Milyen gyorsan tud valaki munkába állni állásvesztés után?

A válasz segít megtudni, hogy milyen okai vannak a munkanélküliségnek, és milyen gazdaságpolitikát kell folytatni adott esetben.

Rövid idő = frikciós munkanélküliség

Hosszú idő = várákosos munkanélküliség

Demográfiai különbségek

Magas munkanélküliségnek két oka lehet, alacsony állászerzési vagy magas állásvesztési ráta.

Az USA-ban végzett kutatások szerint a fő probléma állásvesztéssel van.

A természetes rátától való eltérés

Eddigi magyarázataink nem mondtak semmit arról, hogy miért ingadozik nagymértékben a munkanélküliségi ráta.

Empirikus eredmények szerint a munkanélküliség erősen összefügg a gazdasági ciklusokkal.

Vajon mikor nagyobb a munkanélküliség, válság vagy fellendülés alatt?

Okun törvénye

A reál GDP százalékos változása = $3\% - 2x$ munkanélküliségi ráta százalékos változása